

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรการร่วมของหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลแม่ลาน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

พื้นที่ที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่การศึกษาที่ ตำบลแม่ลาน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ศึกษาได้แก่ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่ลาน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 608 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีการกำหนดคุณสมบัติ (Inclusion Criteria) จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มแกนนำ ที่เป็นตัวแทนของชุมชน ในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ ตำบลแม่ลาน จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้มาโดยวิธีการกำหนดคุณสมบัติ (Inclusion Criteria) ดังนี้

- 1) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน
- 2) เป็นผู้นำหมู่บ้าน และตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน
- 3) ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ลาน
- 4) ตัวแทนโรงเรียนตำบลแม่ลาน
- 5) ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข
- 6) ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 2 คือ ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบลแม่ลาน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้มาโดยวิธีการกำหนดคุณสมบัติ (Inclusion Criteria) ดังนี้

- 1) มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 2) เป็นตัวแทนประชาชนหมู่บ้าน ทั้ง 7 หมู่บ้าน
- 3) ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

- 4) ไม่เป็นผู้พิการ
- 5) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นมาเอง โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมตามประเด็น วัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหา แบ่งเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความรู้โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ บทบาทในชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย ความเครียด การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ “ถูก หรือ ผิด” จำนวน 25 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมและพฤติกรรมสุขภาพโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการมีส่วนร่วมดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ลดโรค ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับคือ การปฏิบัติประจำ บ่อยครั้ง นานๆครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ

ชุดที่ 3 แนวทางคำถามปลายเปิดแบบมีส่วนร่วมวัดเวทีประชาคม (AIC) เพื่อกำหนดมาตรการร่วมของหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้าน ความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้อง ความครบถ้วนตามหลักวิชาการ วัตถุประสงค์และนิยามศัพท์ โดยนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกตอบ 3 ข้อ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณ หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ IOC (Item-Objective Congruence) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

- 1) ศ.ดร.บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2) ผศ.ดร.ปัทมา สุพรรณกุล คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยนเรศวร

3) ผศ.ดร.ศิริไลซ์ วนรัตน์วิจิตร คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยนเรศวร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

R = คะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้แต่ละข้อ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบสอบถามแต่ละส่วนมีความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ ดังนี้

ความรู้	รายข้อมีค่าระหว่าง	0.33-1.0
การมีส่วนร่วม	รายข้อมีค่าระหว่าง	0.33-1.0
พฤติกรรมสุขภาพ	รายข้อมีค่าระหว่าง	0.33-1.0

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบคุณภาพเครื่องมือ (Try out) กับกลุ่มประชาชน จำนวน 50 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในตำบลแม่ลาน คัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก (Corrected Item Total Correlation) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไปซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ และหาความเที่ยงแบบคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ได้ค่าความเที่ยงดังนี้

ความรู้ มีค่าความเที่ยงคือ 0.65 เนื่องจากความเที่ยงไม่ถึง 0.70 จึงได้ปรับแก้ไขคำถามภาษาให้ชัดเจนก่อนนำไปเก็บจริง ก่อนนำไปเก็บวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงใหม่ ได้เท่ากับ 0.83

การมีส่วนร่วม มีค่าความเที่ยงคือ 0.87

พฤติกรรมสุขภาพ มีค่าความเที่ยงคือ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีขั้นตอนดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
2. จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินงานการวิจัย และพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้และทักษะ ให้แก่กลุ่มแกนนำเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
3. ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการลดความเครียด ดื่มน้ำสะอาด สูบบุหรี่ ให้แก่กลุ่มแกนนำและประชาชน
4. จัดเวทีประชาคม (AIC) จัดทำร่างมาตรการของหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยตัวแทนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านใน ตำบลแม่ลาน

5. ดำเนินการนำร่างมาตรการไปทดลองใช้ในหมู่บ้านนำร่อง และประเมินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชน
6. ประชุมเพื่อวิพากษ์ เสนอแนะมาตรการร่วมของหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเป็นมาตรการฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบสมบูรณ์ ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนข้อคำถามในแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2. แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความรู้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ให้คะแนนคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด นำมาหาคะแนนเฉลี่ย(Mean)คะแนนเฉลี่ยร้อยละของจำนวนเต็ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)สัมประสิทธิ์การกระจาย แล้วแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับตามเกณฑ์ของบลูม(Bloom,1968อ้างใน บุญธรรม กิจปริตยาวิสุทธิ, 2553,หน้า 208) ดังนี้

ตั้งแต่ร้อยละ 80 (คะแนนระหว่าง 15-20) หมายถึง ความรู้ระดับดี

ร้อยละ 60-79 (คะแนนระหว่าง 10-15) หมายถึง ความรู้ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ60 (คะแนนน้อยกว่า 10คะแนน) หมายถึง ความรู้ระดับไม่ดี

(ตอบถูก คะแนนค่าเป็น 1, ตอบผิดคะแนนค่าเป็น 0)

- 3) เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ก่อนและหลังการให้ความรู้ โดยทดสอบสถิติค่าที (Pair t- test)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วม

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งได้กำหนดค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วม

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง ส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง ส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึงส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึงส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมสุขภาพดี
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01 – 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมสุขภาพพอใช้
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.01 – 2.00 หมายถึง มีพฤติกรรมสุขภาพไม่ดี

3) เปรียบเทียบการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลัง โดยการทดสอบค่าที่

(Pair t-test)

ชุดที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ในกระบวนการกลุ่ม AIC ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Inductive) โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดบันทึกอย่างเป็นระบบโดยจำแนกว่าใครพูดอะไร นำมาหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบที่เชื่อมโยง หาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) 2) การแสดงข้อมูล (Data display) 3) การหาข้อสรุป การตีความและตรวจสอบความถูกต้องและความตรงประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion, interpretation and verification) (Miles and Huberman,1994; ศิริพร จิรววัฒน์กุล, 2552)ข้อมูลที่ได้มาจัดบันทึกอย่างเป็นระบบโดยจำแนกว่าใครพูดอะไร นำมาหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบที่เชื่อมโยง หาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงบรรยายได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)การทดสอบค่าที่ (Pair t-test)